

પ્રવચન નં. ૧૬૮, ગાથા-૪૧ થી ૪૪, ગુરુવાર, પોષ સુદ ૧૧, તા.૦૭-૦૧-૭૧

આ 'અષ્ટપાલુડ'માં બોધપાલુડ. એની ગાથા-૪૧. એનો ભાવાર્થ ચાલે છે. અરિહંતનું સ્વરૂપ વર્ણવે છે. અરિહંત જે પરમાત્મા થાય, તીર્થંકરદેવ, એ એના માતાના ઉદરમાં આવે. કોઈ નરકમાંથી અને સ્વર્ગમાંથી (આવે). કોઈ અદ્ભુતથી આવે એવું ન હોય, એમ કહે છે. મોક્ષમાંથી ન આવે એ પરમાત્મા. જેને આ ભવમાં પૂર્ણ પદ પ્રાપ્ત થવું છે, અરિહંત સર્વજ્ઞ તીર્થંકર, હોં ! એ કોઈ નરકમાંથી પણ આવે. જેમ 'શ્રેણિક' રાજા નરકમાંથી આવશે. પહેલા તીર્થંકર થશે. 'ઋષભદેવ' ભગવાન આદિ બધા સ્વર્ગમાંથી આવ્યા હતા. માતાના ઉદરમાં ત્રણ જ્ઞાન લઈ, ક્ષાયિક સમકિત લઈને કેટલાક તો આવે છે. એમનું વર્ણન કરે છે. પછી એમનો જન્મ થાય છે. ગર્ભકલ્યાણક ઈન્દ્રો કરે છે. અહીં સુધી આપણે આવ્યું છે.

'ચાર પ્રકારકે દેવ-દેવી એકત્ર લોકર આતે હૈં, શયી (ઈન્દ્રાણી) માતાકે પાસ જાકર ગુમરૂપસે પ્રભુકો લે આતી હૈં,...' માતા જ્યારે જન્મ આપે.. ભાષા તો શું કરે ? માતા જન્મ આપે ? પણ વ્યવહારમાં બોલવામાં શું આવે ? દેવો આમ કરે... દેવો આમ કરે એમ આવે છે કે નહિ ? પંડિતજી ! કરે છે ? પણ બોલવામાં શું આવે ? જ્યારે ભગવાનની માતા પ્રભુને જન્મ આપે છે ત્યારે ઈન્દ્રાણી માતા પાસે જાય, ગુમરૂપે પ્રભુને લઈ જાય. ખાનગી લઈ જાય. 'ઈન્દ્ર હર્ષિત લોકર હજાર નેત્રોસે દેખતા હૈં.' હજાર નેત્ર કરીને ઈન્દ્ર ભગવાનને આમ જોવે છે. બધા તર્ક ઊઠે કે જોવું ને નેત્રથી ને આ બધું શું છે ? એ બધું સહજ બને છે. એમ છે. સમજાણું કાંઈ ? હજાર નેત્ર બનાવે. નેત્ર તો રજકણની અવસ્થા છે.

મુમુક્ષુ :- એટલા બધા બનાવી શકાય ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- ભાષા શું કહેવાય ? એને એમ બને. મહાપુણ્યશાળી પુરુષ. ઈન્દ્ર એટલે ? મહાપુણ્યવંત પ્રાણી છે. એકાવતારી છે. એક ભવ કરીને મોક્ષ જનાર દેવ છે. અને આ તો તીર્થંકર પરમાત્મા એ ભવે મોક્ષ જનાર છે. એના શરીરની સુંદરતા અને દરેક અવયવોની નમણાઈ એટલી સુંદર ને નમણાઈ હોય છે કે દેવ હજાર નેત્ર કરી દેખે તોપણ તૃપ્તિ થાય નહિ. આત્માના આનંદના રૂપની તો શું વાત કરવી ! ભગવાનને એ વખતે પણ અતીન્દ્રિય આનંદ છે.

જન્મ્યા ત્યારે પણ અંતર આત્માનું ભાન લઈને જન્મ્યા છે. સમ્યગ્દર્શન સહિત છે. આત્માના આનંદના ભાન સહિત છે. પણ એમના શરીરની સ્થિતિ પણ એવી હોય છે કે હજાર નેત્ર કરીને દેખે. અને ઈન્દ્ર પોતાની ગોદમાં લે. ઈન્દ્ર પોતાની ગોદમાં ઉપાડે. લ્યો ! ગોદમાં લઈ શકે ? 'ત્રંબકભાઈ' ! એ 'ત્રંબકભાઈ'એ પ્રશ્ન કર્યો હતો હમણા કે આ બધું કરે.. કરે... આવે છે શું હશે આ ?

મુમુક્ષુ :- બને છે આ બધું બહારથી.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- બને છે. બને છે એમાં નિમિત્તપણું કોણ છે એની વાત કરે છે. પંડિતજી ! નહિતર એક રજકણને પણ કોઈ ફેરવી શકે છે ? પણ તે વ્યવહાર કરનારનું નિમિત્ત કોણ હતું ? એટલું બતાવવા ભગવાન હજાર નેત્રથી જોવે એમ કહ્યું. ગોદમાં લે. પહેલા દિવસનું શરીર છે ને હજી તો ?

'ઐરાવત હાથી પર ચઢકર...' ઐરાવત નામનો હાથી હોય, એના ઉપર એ ચડે. ભગવાનને લઈને ચડે. 'મેરુપર્વતપર જાતા હૈં,...' મેરુ પર્વત છે. જુઓ ! આવા તીર્થંકર હોય. આમ ભગવાન-ભગવાન કરે અને ભગવાનમાં ઠેકાણા ન હોય. પુણ્યના નહિ ને પવિત્રતાના નહિ. એમ ઓળખાવે છે. બોધપાલુડ. અરિહંતની

વાસ્તવિક પવિત્રતા કેટલી હોય અને એની પુણ્ય પ્રકૃતિ પણ અથાગ હોય છે. ઈન્દ્રો પણ જેની પાસે દાસ થઈને વર્તે છે. સમજાણું કાંઈ ? ‘મેરુપર્વતપર જાતા હૈ, ઈશાન ઈન્દ્ર છત્ર ધારણ કરતા હૈ,...’ શકેન્દ્ર જે છે, પહેલા દેવલોકના ઈન્દ્ર અને એની ઈન્દ્રાણી, એ બેય પતિ-પત્ની એકાવતારી છે. એક ભવે મોક્ષ જનારા છે. દેવનો છેલ્લો દેહ છે. ત્યાંથી પછી મનુષ્ય થઈ બેય મોક્ષ જશે. એવા શકેન્દ્ર પણ ભગવાનને ગોદમાં લઈ મેરુ પર્વતે જાય છે. ‘ઈશાન ઈન્દ્ર છત્ર ધારણ કરતા હૈ,...’ બીજા દેવલોકનો ઈન્દ્ર. આ પહેલા દેવલોકનો ઈન્દ્ર છે શકેન્દ્ર. ઓલો બીજો ઈશાન ઈન્દ્ર, પેલો સુધર્મ છત્ર માથે રાખે. ‘સનતકુમાર મહેન્દ્ર ઈન્દ્ર ચંવર ઢોરતે હૈ,...’ ત્રીજા દેવલોકનો ઈન્દ્ર સનતકુમાર.

મુમુક્ષુ :- આ બધી નિમણૂક થઈ ગઈ હશે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- બધું વ્યવસ્થિત જ છે. એવી પુણ્ય પ્રકૃતિ છે જેની. તીર્થંકર પરમાત્મા કોને કહે ! એનો અવતાર કોણ ? એ આત્મા કોણ ? એનું શરીર કોણ ? એના પુણ્ય કોણ ? એ જુદી ચીજ હોય છે. અત્યારે અહીંયાં નથી એટલે એનું વર્ણન કરે છે. તમે જેને તેને તીર્થંકર માની લેશો એમ છે નહિ. સમજાણું કાંઈ ?

‘સનતકુમાર, મહેન્દ્ર...’ બે દેવલોક છે. ત્રીજું દેવલોક સનતકુમાર, ચોથું દેવલોક મહેન્દ્ર. એના બે ઈન્દ્રો ભગવાનને બે બાજુ ચામર ઢાળે છે. સુધર્મ ઈન્દ્ર ગોદમાં લે, ઈશાન ઈન્દ્ર છત્ર ઢાળે, ત્રીજા અને ચોથા દેવલોકના ઈન્દ્ર ચામર ઢાળે. એવી પુણ્ય પ્રકૃતિ હોય છે, એને લઈને એવું સહેજ બને છે. ત્યારે ઈન્દ્ર કરે છે એમ કહેવામાં આવે છે. વાત એવી છે.

મુમુક્ષુ :- બધું કહીને પછી એનો નકાર કરવો..

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- હા, એ તો ‘કમલભાઈ’એ પ્રશ્ન કર્યો સવારમાં એટલે આ ખુલાસો કરવો પડે. આ બધું કરે છે.. કરે છે.. ચાલે છે શું ? હમણાં પ્રશ્ન કર્યો. કરે છે, એમ ભાષા તો બીજી શું થાય ? ત્યાંથી આવ્યા, અહીંયાં જોયું, ભગવાનને લઈ ગયા. લઈ ગયા એટલે ભગવાનનું શરીર શરીરને કારણે જાય છે. પણ ગોદમાં લઈને જાય છે એમ એનો વ્યવહાર નિમિત્ત છે ને ? એટલે નિમિત્તથી વાત થાય છે. નહિતર ભગવાનનું શરીર તો એની મેળે ચાલે છે. ‘રતિભાઈ’! આવા ભગવાન હોય. તીર્થંકર અરિહંત. એની જૈનમાં રહેલાને ખબર ન મળે. કેવા તીર્થંકર હોય. પછી જેને તેને ભગવાન માને. એમ નથી એમ કહે છે.

‘સનતકુમાર, મહેન્દ્ર ઈન્દ્ર ચંવર ઢોરતે હૈ,...’ કહો, સમજાણું કાંઈ ? આ સનતકુમાર. એય..! ‘વજુભાઈ’! શું ? એટલે ? ત્રીજા દેવલોકના ઈન્દ્ર.

મુમુક્ષુ :- ભગવાનને પરસેવો તો થાતો નથી.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- પરસેવાની અહીં વાત ક્યાં છે ? આ તો પુણ્યની ઋદ્ધિ એવી હોય છે. આ તો ‘બેન’નું યાદ આવી ગયું-સનતકુમારનું. ‘બેન’ સનતકુમારમાં હતા ને બીજા ભવમાં ? એટલે અહીંયાં એ યાદ આવી ગયું. સમજાણું કાંઈ ? ‘વજુભાઈ’ને એ જ કીધું. ‘વજુભાઈ’ સમજ્યા કે નહિ કાંઈ ? સનતકુમારમાં ‘બેન’ હતા. એનો જીવ. આ પહેલા મહાવિદેહમાં હતા. એના પહેલા સનતકુમારમાં.

મુમુક્ષુ :- આપના મોઢે સાંભળવું હતું.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- આ તો સનતકુમાર શબ્દ આવ્યો ત્યાં ‘બેન’ યાદ આવ્યા. એટલે મેં તમને જરી... તમને કહ્યું, સમજ્યા હતા કાંઈ ? નહિ ? જુઓ ! એમના બે ભાઈઓ છે આ. સમજાણું કાંઈ ? એ ત્રીજા દેવલોકમાં ‘બેન’ના જીવ હતા. મહાવિદેહમાં પછી ત્યાંથી ત્રીજા દેવલોકમાંથી આવ્યા છે.

એ ‘સનતકુમાર, મહેન્દ્ર ચંવર ઢોરતે હૈ,...’ તીર્થંકરને. સમજાણું કાંઈ ? ‘મેરુકે પાંડુકવનકી પાંડુકશિલા

પર...' મેરુ પર્વત છે ને વચમાં ? આ જંબુદ્વિપ લાખ યોજનનો (ચે એની) વચમાં 'મેરુકવનકી પાડુંકશિલાપર...' પાડુંક વન છે. એમાં પાડુંક મોટી શીલા છે પત્થરની. 'સિંહાસન કે ઉપર પ્રભુકો બિરાજમાન કરતે હૈં,...' આહા..હા...! જુઓને ! કેટલા પુણ્ય છે ! ઈન્દ્રો હજી તો એક દિ'ના છે ત્યાં લઈને જાય છે. બીજાને હવા લાગે તો મરી જાય વચમાં. ખરું કે નહિ ?

મુમુક્ષુ :- હજી તો કળશ ઢોળશે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- હજી તો કળશ ઢોળશે પછી. આ તો એક દિ'ના બાળક છે. જન્મ્યા એવા લઈ જાય. એનું શરીર પણ એવું મજબુત હોય. આત્મા તો અંતર કેવળજ્ઞાનને પામશે. એવું તો લઈને આવ્યા છે, તૈયારી કરીને. ત્રિકાળ જ્ઞાન પરમાત્મા. સમજાણું ?

પણ અહીંયાં એને પ્રભુને ત્યાં સ્થાપે-બેસાડે છે. 'સબ દેવ ક્ષીરસમુદ્રસે એક હજાર આઠ કલશોમેં જલ લાકર...' જન્મેલા બાળકને કળશો પાણીનો નાખે તો મરી જાય. 'નવનીતભાઈ'! તદ્દન જન્મેલો હોય તો.

મુમુક્ષુ :- આ હશે કેવડા ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- આવડા. હોય તો નાના. આવડું શરીર હોય એ વખતે. બાળકપણે શરીર કેવડું મોટું હોય. સાત હાથનું. પણ આપણે આટલું હોય. પણ એને જરી મોટું હોય. સાત હાથના હતા ને ? મહાવીર ભગવાનની વાત, હોં ! આ તો સમ્મુચય વાત. પાંચશે ધનુષવાળાને એના પ્રમાણમાં હોય. એના પ્રમાણમાં શરીર હોય ને ?

કહે છે કે 'ક્ષીરસમુદ્રસે સારે દેવ...' એટલે ઘણા દેવ. બધા દેવ તો ક્યાંથી .. 'ક્ષીરસમુદ્રસે એક હજાર આઠ કલશોમેં...' કળશ મોટો આઠ જોજનનો લાંબો મોટો. એવડો કળશ નહિ. આઠ યોજનનો આમ ઊંચું હોય. ચાર યોજનનો તો વચ્ચે પેટાળો હોય. એવો મોટો કળશ. એવા એક હજાર ને આઠ કળશ. આહા..હા...!

મુમુક્ષુ :- ક્ષીરસમુદ્રનું પાણી ઠંડું નહિ હોય.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- પાણી તો ઠંડું હોય, ત્યાં ક્યાં ઊંચું કરીને નાખે ? અહીં કાંઈ તમારા ઓલા પાણીના નીકળે શું કહેવાય આ ? નળમાં પાણી નીકળે ને એ જરી ઊંચા હોય છે. એવું ત્યાં ન હોય કાંઈ. પાણી ગમે એવું હોય નહિ. તીર્થંકર એટલે વજ્રનારાજ સંઘેયાણ. સમયતુરસ્ત્ર સંસ્થાન. દેવ આમ હજાર આંખ કરે તોપણ તૃપ્તિ (ન થાય). ઈન્દ્ર ! ઈન્દ્ર એટલે કોણ ? અસંખ્ય દેવનો સ્વામી લાડો. એ આમ જોવે તો તૃપ્તિ થાતી નથી. એના પુણ્ય કેટલા ! અવયવે અવયવે નમણાતા. નમણાઈ ને સુંદરતા. એ પુણ્ય પ્રકૃતિનું વર્ણન કરે છે. આવું પુણ્ય હોય, આવા પવિત્ર હોય એને આવું હોય. એકલા એકલા ભગવાન કહી દે અને થઈ જાય એમ ભગવાન હોઈ શકે નહિ. સમજાણું કાંઈ ?

'દેવ-દેવાંગના ગીત નૃત્ય વાદિત્ર બહે...' દેવ અને દેવાંગના, ગીત અને નાચવું. નાચે. વાદિત્ર 'બહે ઉત્સાહ સહિત...' પાછું એમ નહિ એં.. એં..કરીને. આપણે કરવું પડે છે, વેઠ છે, એમ નહિ. ઉત્સાહ સહિત. આહા..હા...! ત્રણ લોકના નાથ પરમાત્મા. એક સમયમાં જે ત્રણ કાળ જાણશે અને જેની વાણીથી ઘણા જીવોના ઉદ્ધારનું નિમિત્ત થવાનું છે. એની .. વાત શી કરવી ?

મુમુક્ષુ :- આ જ્ઞાનપુણ્ય ગણવું ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- પુણ્ય.

મુમુક્ષુ :- જ્ઞાનનું પુણ્ય ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- જ્ઞાનનું પુણ્ય નહિ. પુણ્ય હોય છે. જુદું. જ્ઞાનની ભૂમિકામાં આનંદની દશામાં બંધાયેલા પુણ્ય. પુણ્ય જુદું અને જ્ઞાન જુદું. પણ ધર્મદશા પ્રગટેલી હોય- આત્માનો આનંદ-એ ભૂમિકામાં હજી એવો

શુભભાવ આવે એનું પુણ્ય બંધાઈ જાય. સારું અનાજ પાકે એમાં રાડા પણ સારા હોય. એ તો તમને ખબર હોય કે નહિ ? કેમ દરબાર ? સારા લોથા પાકે તો એના રાડા પણ સારા હોય. અહીં તો અત્યારે તો નહિ પણ (સંવત) ૧૯૭૩ની સાલની વાત છે. ૭૩ ભાઈ ! બહુ વરસાદ આવેલો. દરબારને યાદ નહિ હોય. ૭૩ની સાલ ઘણા વર્ષ થઈ ગયા. કેટલા થયા ? ૫૪. છ મહિના વરસાદ હતો. ચૈત્રથી આસો સુધી. અહીં ‘દામનગર’ ચોમાસુ હતું. ત્યાંથી ઊઠીને ‘આહોદર’. ‘બચુભાઈ’નું હતું, નહિ ? ‘આહોદર’ ગયા તો રસ્તામાં રાડા જુઓ તો... ઓહો..! વરસાદ એવો આવેલો... એવો આવેલો.. વરસ થયા ૫૪. એય મોટા. મોટા લોથા પાકેલા, હોં ! બગાડ નહિ ને વરસાદ એવો આવેલો. રસ્તામાં તો અમારે વિહાર .. અનાજ.. અનાજ ખેતરો ઓહો..હો..! રાડા એવા અને દાણા મોટા આવા જુવારના. ૭૩ની વાત, દરબાર ! અમે તો બધું ઘણું જોયું હોય ને. રસ્તામાં વિહાર હજારો ગાવ કર્યા છે ને ? છ હજાર, સાત હજાર ગાવ વિહાર કર્યા છે. સમજાણું ?

એ ૭૩માં એવા વરસાદ કે એના રાડા હતા, શેરડી જેવા જાડા, હોં ! બાજરાના, જુવારના. બહુ વરસાદ હતો તો પછી અમારે ‘દામોદરશેઠ’ને ઘરે ખેતર ખરા ને. ‘દામોદરશેઠ’ના ઘરે ખેતર છે મોટા. ઘણી મોટી ઊપજ. ચાલીસ હજારની ઊપજ તો એ વખતે. એ વખતે, હોં ! ૭૩ની સાલમાં. ચાલીસ હજાર. એક દસ હજારનું ગામ. બહુ હોશિયાર માણસને એટલે પછી ઓલા દસ-દસ રાડા સુતળીએ બાંધે. પડી ન જાય. બહુ વરસદા ખરો ને ? દસ-દસ રાડા (બાંધે). મોટા લોથા આવડા-આવડા. દસ દસ રાડાને સુતળી બાંધે. એટલે આમેય ન પડે અને આમેય ન પડે. આખું ખેતર બાંધે. બાંધી શકે કે નહિ ?

મુમુક્ષુ :- કો’ક તો બાંધી શકે છે ને ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- કોઈ બાંધી શકતું નથી. પોતાને કારણે પરિણામે છે. પણ વ્યવહારથી ભાષા શું બોલાય ? ‘ત્રંબકભાઈ’! આહા..હા...!

‘દેવ-દેવાંગના ગીત નૃત્ય વાદિત્ર વડે ઉત્સાહ સહિત પ્રભુકે મસ્તકપર કલશ ઢારકર જન્મકલ્યાણકા અભિષેક કરતે હૈં,..’ પાણી નાખે આમ માથે. એક હજાર ને આઠ કળશ. જુઓ તો એ પુણ્યની વાત ! એવા એને પુણ્ય હોય છે. કેસર હોય એ કાંઈ કોથળે ન રહે. કેસર તો અંદર ડબા કે બરણીમાં રહે. એમ એનો આત્મા જ એવો છે જ્યાં કે એનું શરીર જ કોઈ જુદી જાતનું હોય. પરમ ઔદારિક શરીર. હીરા જેવું એનું કઠણ શરીર હોય. ત્યારે એક હજાર અને આઠ કળશ માથે પડે (તોપણ) ભગવાન તો બેઠા હોય. આખી દુનિયાથી જુદી જાત છે આ. તીર્થંકર કોને કહે ? અને એની પુણ્ય પ્રકૃતિ કોને કહે ? સમજાણું કાંઈ ?

‘પીછે શ્રંગાર, વસ્ત્ર, આભૂષણ પહિનાકર...’ પછી ભગવાનને.. હજી એક દિ’ નું બાળક. એને શણગાર પહેરાવે, વસ્ત્ર, દાગીના પહેરાવી ‘માતાકે મંદિરમેં લાકર...’ માતા જ્યાં હોય ત્યાં પાછા ઘરે.. ‘માતાકે સોંપ દેતે હૈં,...’ માતાને સોંપે. માતા ! આહા..હા...! ‘ઈન્દ્રાદિક દેવ અપને-અપને સ્થાન પર ચલે જાતે હૈં,...’ ઈન્દ્ર પોતે પોતાના સ્થાનક વયા જાય. ‘કુબેર સેવાકે લિયે રહતા હૈં.’ મોટો કુબેર છે એ સેવામાં-તહેનાતમાં રહે. ‘તદનન્તર કુમાર-અવસ્થા...’ ભગવાનની કુમાર અવસ્થા થાય. એક તો એ બધા ક્ષત્રિય બધા હોય. દરબાર ! જેટલા તીર્થંકરો બધા ક્ષત્રિય હોય, વાણિયા ન હોય. એટલે ક્ષત્રિય હોય એ તીર્થંકર થાય. તીર્થંકર હોય એ ક્ષત્રિય થાય.

મુમુક્ષુ :- બહારનું લઈ લીધું ને..

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- ઈ તો આવે બહારનું બહારનું હોય. દરબાર ઠીક કહે છે. મૂળ જે તીર્થંકરો મહાપુણ્યશાળી છે ને ? એટલે ક્ષત્રિય વીર્યવાળા હોય છે. અને પુણ્ય પ્રકૃતિ એના શરીરની સુંદરતા એટલી હોય છે કે

ઈન્દ્રો પણ ચકિત થઈ જાય છે. એવા તીર્થકરો થાય. અત્યારે ભગવાન બિરાજે છે. ત્યાં મહાવિદેહમાં 'સીમંધર' પરમાત્મા સાક્ષાત્ આ પ્રમાણે છે ત્યાં. આ પ્રમાણે બધું થઈ ગયું છે. સમજાણું કાંઈ ? ભગવાન બિરાજે છે કેવળજ્ઞાનપણે. હજી અબજો વર્ષ રહેશે. આહા..હા...!

ઈન્દ્રો આવીને માતાને પહેલી પગે લાગે. હે રત્નકૂખ ધારિણી ! આવા રતનને કૂખમાં રાખનારી માતા ! પ્રભુને તો ધન્ય છે પણ માતા તને પણ ધન્ય છે ! આહા..હા...! બે શંખનું મોતી. માતા ને પિતા પણ એવા એના હોય છે. અલ્પ ભવે મોક્ષ જનારા. ભગવાનને લઈને નહિ, હોં ! એની પોતાની એવી લાયકાત હોય. માતા અને પિતા. માતા એ ભવમાં ન જાય. સ્ત્રી છે ને. પિતા તો એ ભવે મોક્ષ જાશે. માતા-પિતા પણ બેય મોક્ષ જનારા હોય. આવો તીર્થકર જેવો આત્મા, મહારતન જેની કૂખમાં સવા નવ મહિના રહે, એના પિતા (એવા હોય). એવી વસ્તુ છે ભાઈ આ તો. આત્માની મહત્તા આગળ બીજી મહત્તા શું છે ? મહાપ્રભુ ચૈતન્ય છે. રત્નાકર ભગવાન અનંત ગુણના રતનથી ભરેલો છે. આહા..હા...! એનું ભાન થઈને જ્યાં તીર્થકરને કેવળજ્ઞાન થવાનું હોય છે, એ ભવમાં એની સેવામાં દેવ રાખે.

'તદનન્તર કુમાર-અવસ્થા તથા રાજ્ય-અવસ્થા ભોગતે હૈં.' કોઈ. કોઈ રાજ અવસ્થા ભોગવે. 'ઉસમેં મનોવાંછિત ભોગ ભોગકર...' લ્યો ! મનોવાંછિત સમકિતીને છે ને ? એ તો ઈચ્છા હોય છે એ પ્રમાણે ત્યાં આવવાનું થાય. એ અપેક્ષાએ (કહ્યું). પણ કથન શું કરવું ? કથન તો બધા (એવા થાય). મનોવાંછિત (તો શું) ભગવાનને ભોગની ઈચ્છા હશે ? સુખબુદ્ધિ માને છે ક્યાંય ? એ તો સમકિતી જ્ઞાની છે. આત્મામાં આનંદ માને છે. પણ હજી વીતરાગતા થઈ નથી તો થોડી ઈચ્છા હોય છે. 'મનોવાંછિત ભોગ ભોગકર ફિર વૈરાગ્યકા કારણ પાકર...' વૈરાગ્યનું કાંઈ નિમિત્ત મળે, બસ, છૂટી જાય, નીકળી જાય.

મુમુક્ષુ :- કેવું નિમિત્તનું..

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- નિમિત્ત મળે (એટલે) એ તો પોતે એવા (છે). નિમિત્ત તો બીજાને કેમ ન થયું ? એને થઈ ગયું. જેમ 'ઋષભદેવ' ભગવાન. નિલાંજલા દેવી ઈન્દ્રોએ મુકી હતી. ભગવાન બેઠા હતા સિદ્ધાંસન ઉપર. અને આમ દેવીઓ નાચે. એમાં એક દેવી એવી મુકી કે એ વખતે આયુષ્ય પૂરું (થઈ ગયું). એ વખતે પૂરું. ભગવાન જાણનાર કે, અહો..! આ દેવીનું આયુષ્ય પૂરું થઈ ગયું. અહીંયાં જ નાચતા. બીજી દેવી ગોઠવી દીધી. ખ્યાલમાં આવી ગયું. આહા..હા...! આ તો એક નિમિત્ત (હતું). વૈરાગ્ય, એકદમ વૈરાગ્ય. જાતિસ્મરણ થયું તો ...

'સંસાર - દેહ - ભોગોસેં વિરક્ત હો જાતે હૈં.' લ્યો ! ભગવાન પછી સંસારથી, રાગાદિ-દેહાદિ અને ભોગ, એનાથી વિરક્ત હોય. 'તબ લૌકાંતિક દેવ આકર,...' લૌકાંતિક દેવ છે. પાંચમાં દેવલોકના બ્રહ્મચારી દેવ હોય છે. એને ઈન્દ્રાણી દેવી હોતી નથી. આઠ સાગનું આયુષ્ય હોય છે. ઓછા-વત્તુ નહિ. આઠ સાગરોપમનું આયુષ્ય. સમજાણું કાંઈ ? 'તબ લૌકાંતિક દેવ આકર, વૈરાગ્યકો બઢાનેવાલી પ્રભુકી સ્તુતિ કરતે હૈં,...' વૈરાગ્યને વધારનારી પ્રભુની સ્તુતિ કરે. અહો ! પ્રભુ ! નીકળો પ્રભુ નાથ ! જગતના ઉદ્ધાર માટે. જગત તલસી રહ્યું છે આપની દેશના સાંભળવા.

'ફિર ઈન્દ્ર આકર 'તપ કલ્યાણક' કરતા હૈં.' લ્યો ! દીક્ષા કલ્યાણક. પહેલા ગર્ભ કલ્યાણક, બીજું જન્મકલ્યાણક પછી આ. તપ કલ્યાણકનો અર્થ મુનિપણું, મુનિપણું લે, નમ્ર થાય. 'પાલકીમેં બૈઠાકર બડે ઉત્સવસે...' પાલખીમાં બેસાડે. 'બડે ઉત્સવસે વનમેં લે જાતા હૈં,...' વનમાં જાય. 'વહાં પ્રભુ પવિત્ર શિલાપર બૈઠકર પંચમુષ્ટિસે લોચકર...' લ્યો ! આહા..હા...! જુઓ ! એ વખતનો સમય કેવો હશે ? એ પ્રસંગને જોનારા, પ્રસંગની પ્રશંસા કરનારા.. વનમાં-જંગલમાં ચાલ્યા જાય છે. પછી .. લોચ કરે.

‘પંચ મહાવ્રત અંગીકાર કરતે હૈં,...’ લ્યો ! પંચ મહાવ્રત. નમો સિદ્ધાણં. એટલો અવાજ કરે. નમો સિદ્ધાણં કહી પંચ મહાવ્રત લે. ‘સમસ્ત પરિગ્રહકા ત્યાગકર...’ વસ્ત્રની લંગોટી-તાણોવાણો પણ ન હોય એને. ‘દ્વિગંબરસ્વરૂપ ધારણકર ધ્યાન કરતે હૈં,...’ લ્યો ! દ્વિગંબર થઈ જાય. માતાએ જન્મ્યા એવા નિર્વિકારી-નિર્દોષ. આહા..હા...! આવી દશા પ્રાપ્ત થયા વિના મુનિપણું હોઈ શકે નહિ. જુઓ ! આ તીર્થકર છે, મોક્ષ જાવું છે એને પણ ચારિત્ર લેવામાં આ સ્થિતિ હોય છે. એ નવ દ્વિગંબર થાય છે. સમજાણું ? તીર્થકરને પણ વસ્ત્ર સહિત દીક્ષા હોઈ શકે નહિ. તો બીજાને હોઈ શકે નહિ. વસ્ત્ર સહિત દીક્ષા અને સાધુ માને છે ને ? એ વીતરાગના માર્ગથી વિરૂદ્ધ છે. મુનિ એવા ન હોય. મુનિ તો આત્માના આનંદમાં એટલી રમણતા હોય કે જેને વસ્ત્રનો વિકલ્પ લેવાની વૃત્તિ પણ ન હોય. સમજાણું કાંઈ ?

‘દ્વિગંબરસ્વરૂપ ધારણકર ધ્યાન કરતે હૈં,...’ અંતરમાં ધ્યેય ઉપર લક્ષ લઈ જાય, એકદમ. ‘ઉસીસમય મનઃપર્યયજ્ઞાન ઉત્પન્ન હો જાતા હૈં.’ ચોથું જ્ઞાન ઊપજે, લ્યો ! મતિ, શ્રુત ને અવધિ ત્રણ જ્ઞાન તો માતાના પેટમાં લઈને આવ્યા હોય. દીક્ષીત થાય એટલે ચોથું જ્ઞાન ઊપજે. ‘ફિર કુછ સમય વ્યતીત હોનેપર તપકે બલસે ઘાતિકર્મકી પ્રકૃતિ...’ લ્યો ! તપના બળથી. તપ એટલે ઈચ્છાનિરોધ. આનંદમાં રમતા રમતા અંતર અતીન્દ્રિય... ‘ઘાતિકર્મકી પ્રકૃતિ ૪૭ તથા અઘાતિ કર્મપ્રકૃતિ ૧૬...’ ટાળે લ્યો ! ૪૭ ઘાતિની ટાળે, ૧૬ અઘાતિને ટાળે. જુઓ ! બધા ૪૭-૪૭નું ઘણો મેળાપ. પ્રકૃતિ ૪૭, આપણે શક્તિ ૪૭, નય ૪૭, ઉપાદાન-નિમિત્તના દોહરા ૪૭. કાંઈક અંદર રહસ્ય હશે. ૪૭-૪૭ બધું આવે છે ને ? આના ૪૭. કહો, આ ઉપાદાન અને નિમિત્ત તો હમણા બનાવ્યા.

૪૭ ઘાતિ. જ્ઞાનાવરણીની પાંચ, દર્શનાવરણીની નવ, મહોનીયની અઠ્યાવીશ, અંતરાયની પાંચ. ૪૭. નાશ કરીને કેવળજ્ઞાન પામે. એની સાથે અઘાતિની સોળ જાય. ‘ત્રેસઠ પ્રકૃતિકા સત્તામૈસે નાશકર કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન કર...’ જુઓ ! આટલી પ્રકૃતિ હોય, કર્મ બાકી હોય, એને આમ ટાળે. જુઓને ! કેટલી આ વસ્તુનું અસ્તિત્વ સિદ્ધ કરે છે ! અદ્ધરને અદ્ધરને એમનેમ ભગવાન થાય, કર્મ-કર્મ નહિ અને કર્મની પ્રકૃતિ કેટલી ને કાંઈ નહિ, એ બધું ગપેગપ છે. સમજાણું કાંઈ ?

‘અનંતચતુષ્ઠયરૂપ હોકર...’ અનંત કેવળજ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત આનંદ અને અનંત બળ એવું ભગવાનને પ્રગટ થાય. પરમાત્મા અરિહંત થાય. ભલે હજી શરીર છે, સિદ્ધ થયા નથી પણ પરમાત્મ દશા પૂર્ણ થઈ ગઈ. ‘ક્ષુધાદિક દોષોસે રહિત અરહંત હોતે હૈં.’ એ ભગવાનને આહાર ન હોય, પાણી ન હોય, રોગ ન હોય. ‘રતિભાઈ’! આ રોગ કહે છે કે નહિ ?

મુમુક્ષુ :- ઘરે વહોરવા આવે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- ઘરે વહોરવા આવે એમ કહે છે. આહાર કરવો હોય તો ક્યાં જાય ? ભગવાનને આહાર હોય નહિ. અરિહંત પરમાત્મા અતીન્દ્રિય આનંદ પૂર્ણ સ્વરૂપ (પ્રગટ થયું છે).

મુમુક્ષુ :- પાત્રા લે...

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- પાત્રા પણ ન મળે, કાંઈ ન મળે. એક શરીર છે ને વાણી-ઉપદેશ નીકળે, પૂર્વના કારણે. બાકી કાંઈ ન મળે. એને કરવું છે શું ? એ તો સર્વજ્ઞ પરમાત્મા પૂર્ણ દશા છે. આહા..હા...! એ આહાર લે અને એને રોગ થાય ને દવા લે. દવા લીધા પછી રોગ મટી જાય. શરીરને રોગ જ હોય નહિ. શરીર જ એવું હોય. જુઓને ! પરમઔદારિક શરીર તો પહેલેથી લઈને આવ્યા છે. આહા..હા...!

મુમુક્ષુ :- શરીર હોય ને રોગ ન હોય એવું હોય ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- હા. શરીર હોય તો રજકણ ન હોય ? આ લોહું છે એને રોગ ક્યાં છે ? છે

?

મુમુક્ષુ :- એ શરીર છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- તો એ પણ શરીર છે. બીજું શું ? આને રોગ છે ? રોગ આને થાય છે ?

મુમુક્ષુ :- એ શરીરરૂપે પરિણમે...

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- એ શરીરરૂપે જ પરિણમે છે. આ શરીરરૂપે પરિણમે એવા જ પરમાણુ.. હાડકાના.. વજ્ર મજબુત આમ. એને વળી રોગ કેવા ? આહા..હા...! વૃદ્ધાવસ્થા ન હોય ને. અબજો વર્ષ જાય તોપણ શરીર એવું ને એવું દેખાય. જેવા પહેલા જોયા હતા એવા અત્યારે છે, એમ ને એમ લાગે. વૃદ્ધાવસ્થા દેખાય નહિ. વૃદ્ધાવસ્થા થાય નહિ. એવું તો શરીર છે. રોગ તો શેનો થાય ? આહા..હા...!

મુમુક્ષુ :- ...

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- એ બધી કલ્પિત વાતું. ભાઈએ સાંભળ્યું તો હોય ને.

કહો, સમજાણું કાંઈ ? ‘ક્ષુધાદિક...’ તૃષા. .. આવે છે ને .. બહાર. રોગ થયો ને .. ત્યાંથી લઈ આવ્યા. ખોટે ખોટી બધી કલ્પિત વાતું. એ તો હમણા કો'ક નીકળ્યો છે.

મુમુક્ષુ :- નામ-દામ આપીને કહે છે ને ખોટા ?

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- નામ ન આપે ખોટા ? અદ્વરથી નામ આપીને કહે, ફલાણા ભાઈ આમ લઈ ગયા હતા... અને ફલાણા ભાઈ લઈ ગયા હતા. વાણિયા પણ પહેલા નામ આપે. ભાવ વધારે લેવો હોય (તો એમ કહે) આ ભાવે ફલાણા લઈ ગયા છે. એમ હોય નહિ. ખોટે ખોટું.

મુમુક્ષુ :- ચોપડા બતાવે.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- ચોપડા કીધું ને. ચોપડામાં લખેલું (બતાવે). ખોટું લખે. આ પાંચ હજાર મણ ઘઉં આ ભાવે લઈ ગયા છે. લ્યો ! આટલી કોથળી આ ભાવે લઈ ગયા. હોય ખોટે ખોટું. એય..! ‘જાઘવજાભાઈ’! કેમ દરબાર ! સારા ભાવે દેવું હોય એટલે મોટાનું નામ નાખી અને કહે, આટલા ભાવે તલ લઈ ગયા છે. લખે એટલે કાંઈ સાચુ થઈ ગયું ? આહા..હા...!

કહે છે, ‘ક્ષુધાદિક...’ ૧૮ દોષ નથી. તૃષા નહિ, ક્ષુધા નહિ, રોગ નહિ. ‘અરહંત હોતે હૈં.’ એને અરિહંત કહેવામાં આવે છે. જુઓ ! હવે આને અરિહંત કીધા. અનંત જ્ઞાન-દર્શન-આનંદ પ્રગટ્યા હોય અને શરીર આવું હોય. ક્ષુધા-તૃષા ન હોય. ઈન્દ્રો જેને પૂજે એવું. એવા અરિહંત હોય.

‘કિર ઈન્દ્ર આકર સમવસરણમકી રચના કરતા હૈ...’ ઈન્દ્ર આવીને ધર્મસભા રચે. આ સમવસરણ છે ને આપણે ? અહીં તો સાધારણ છે. ઈન્દ્ર આવીને ધર્મસભા રચે. ‘સો આગમોક્ત અનેક શોભાસહિત...’ ઘણી શોભા. આગમોક્ત છે ને ? સમવસરણનું બનાવ્યું છે ને ? ભાઈએ-પંડિતજીએ આપણે બનાવ્યું છે ને ? સ્તુતિ. એમાં ઘણું બધું લખ્યું છે. ‘આદિપુરાણ’ માંથી બનાવ્યું. ‘આગમોક્ત અનેક શોભાસહિત મણિ-સુવર્ણમયી કોટ,...’ લ્યો ! મણિ અને સોનાના તો કોટ હોય, ખાઈ હોય. વેદી હોય. ચાર દિશા. ‘ચાર દરવાજે, માનસ્તંભ,...’ લ્યો ! આવા મોટા ચાર માનસ્તંભ હોય. ભગવાન બિરાજે છે ત્યાં છે બધું.

‘નાટ્યશાલા, વન આદિ અનેક રચના કરતા હૈ. ઉસકે બીચ સભામંડપમેં બારહ સભા...’ બેસે. આહા..હા...! સમજાણું ? ‘ઉનમેં મુનિ,...’ મુનિ પણ આવે, સભામાં બેસે. ‘આર્થિકા,...’ સાધવી ન હોય પણ અર્થિકા પાંચમું (ગુણસ્થાન). ‘શ્રાવક, શ્રાવિકા, દેવ, દેવી, તિર્યચ બૈઠતે હૈં.’ લ્યો ! ધર્મસભામાં સિંહ અને વાઘ ઢોર-પશુ આવે. નાગ અને વાઘ આમ બેઠા હોય. કાળા નાગ હોય આમ મોટા. શાંત... બધી અચિંત્ય પ્રકૃતિની વાત છે ભાઈ આ તો. ‘અનેક અતિશય પ્રકટ હોતે હૈં.’ પ્રભુને. અતિશય એટલે વિશેષતા. પુણ્યની વિશેષતા

બીજા કરતાં ઘણી હોય.

‘સભામંડપકે બીચ ત્રીન પીઠ પર ગંધકુટીકે બીચ...’ આપણે અહીં છે ને ? ત્રણ પીઠ હોય. પહેલી, બીજી અને ત્રીજી. એમાં ગંધકુટી માથે હોય છે. ‘બીચ સિહાંસનપર..’ માથે હોય. ‘ક્રમલકે ઊપર અંતરીક્ષ પ્રભુ બિરાજતે હૈં...’ લ્યો ! અદ્ધર બિરાજે છે. સિહાંસન ઉપર બિરાજે નહિ. સિહાંસનથી અદ્ધર ... ઊંચા હોય. લ્યો ! અંતરીક્ષ તો અહીં દિગંબરમાં હોય છે. અંતરીક્ષ ભગવાન અહીં છે. શ્વેતાંબર કહે, અમારું છે. અંતરીક્ષ તો દિગંબરમાં હોય. શ્વેતાંબરમાં આવી ઊંચી વાત ક્યાંય છે નહિ. એ તો જ્યાં હોય ત્યાં પૃથ્વીશિલા ઉપર બિરાજે છે, એવું આવે છે. આ અંતરીક્ષ તો અહીં છે. તકરાર, તકરાર, તકરાર... ભારે ભાઈ, તકરાર. ધર્મને નામે પણ આવા વેર-ઝેર.

‘અંતરીક્ષ પ્રભુ બિરાજતે હૈં ઔર આઠ પ્રાતિહાર્ય યુક્ત હોતે હૈં.’ વાણી દિવ્યધ્વનિ આદિ આવ્યું હતું ને ? અશોકવૃક્ષ આદિ હોય. ‘વાણી ખિરતી હૈં,...’ વાણી ખરે એમ લખ્યું છે, જોયું ! વાણી બોલે એમ નથી લખ્યું. ઝૂં... એવો અવાજ-ધ્વનિ છૂટે. ઝૂં... એવો ધ્વનિ. એમ છ ઘડી ચાલે. ‘ઉસકો સુનકર ગણધર દ્વાદશાંગ શાસ્ત્ર રચતે હૈં.’ એમાંથી મુનિઓ ગણધર જે છે એ વાણી સાંભળીને બાર અંગની રચના કરે. એવો એનો-ગણધરનો ક્ષયોપશમભાવ હોય છે.

‘એસે કેવલકલ્યાણકકા ઉત્સવ ઈન્દ્ર કરતા હૈં.’ આ કેવળજ્ઞાનનો મહોત્સવ કર્યો. પહેલો ગર્ભનો, પછી જન્મનો, પછી દીક્ષાનો અને આ કેવળજ્ઞાનનો. ‘કિર પ્રભુ વિહાર કરતે હૈં. ઉસકા બડા ઉત્સવ દેવ કરતે હૈં.’ વિહાર કરે ત્યારે દેવ મોઢા આગળ છત્ર ચાલે.. આગળ ન આવ્યું ? ઈન્દ્રો જેની સેવા કરે એવા તીર્થકર.. આહા..હા...! ‘કુછ સમય બાદ આયુકે દિન થોડે રહને પર યોગનિરોધ કર...’ લ્યો ! યોગનિરોધ થઈ જાય. ત્યાં કરવું છે ક્યાં અંદર ? યોગનિરોધ કંપન સ્થિર થઈ જાય. ‘અઘાતિકર્મકા નાશકર મુક્તિ પધારતે હૈં,...’ લ્યો ! એવા ભગવાનની વાત છે. શેઠિયા અત્યારે કહે છે ને ? આ પરચીસ વર્ષમાં ભગવાનનો અઢી હજાર વર્ષ થાય તો જયંતિનો ઉત્સવ કરશે ને ? હવે એ જયંતિ નથી. આ તો મહાપ્રભુ કલ્યાણક છે એની વાતું છે. એ દુનિયાની સાથે એને કાંઈ મેળવાય એવું નથી. એક જણ એવા પણ બોલ્યા છે. ભગવાનને ૨૫૦૦ વર્ષમાં આવો... બીજાની જયંતિ સો વર્ષની-બસો વર્ષની-પાંચસો વર્ષની ઘણાની ઉજવાય છે. ભગવાનની જયંતિ ? ભગવાન કોણ છે આ તે ? જયંતિ કેવી ? એના તો કલ્યાણ (હોય), મોટા ઈન્દ્રો આવીને ઉજવે એવા હોય એના. એની સાથે કોઈને મેળવાય નહિ. કોઈ રાજા, મહારાજા કોઈને મેળવાય નહિ. એવા પુરુષની સાથે. સૌની સાથે ગણાય જશે એમ લખે છે.

‘તત્પશ્ચાત શરીરકા અગ્નિ-સંસ્કાર...’ ભગવાન અઘાતિનો નાશ કરી મુક્તિ પધારે. ‘તત્પશ્ચાત શરીરકા અગ્નિ-સંસ્કાર કર ઈન્દ્ર ઉત્સવસહિત...’ લ્યો, હવે શરીરને બાળે. “નિર્વાણ કલ્યાણક’ મહોત્સવ કરતા હૈં.’ લ્યો ! એ પાંચમું. ગર્ભ કલ્યાણક, જન્મકલ્યાણક, દીક્ષા કલ્યાણક, કેવળ અને નિર્વાણ. પંચ કલ્યાણકવાળા તીર્થકરની વાત અહીં લીધી છે. એવા તીર્થકર આવા હોય છે. બહુ સાંભળવું બિચારાને.. ‘ચંદ્રકાંત’ કહે, મારે અરિહંતનું સાંભળવું છે. પણ આમ થઈ ગયું કાલે. ગઈ કાલે એમનો આહાર હતો ને. પૂજા કરી. કાલે તો સારું હતું. શરીરનો ક્યાં ભરોસો, ક્યે ક્ષણે પડે ? આહા..હા...!

અરે..! મોહમાં જિંદગી આમને આમ ચાલી જાય છે. આત્માનું શું કરવું એનું રહી (જાય અને) એમને એમ આ રણવું ને ખાવું ને આ વેપાર ને ધંધા ને. જિંદગી એમાં ચાલી જાય. એમાં અકસ્માત દેહ છૂટી જાય. આહા..હા...! એના ઉતારા ક્યાં થાય ? કરવાનું એ કર્યું નહિ અને નહિ કરવાનું કર્યું. આહા..હા...! આવા મનુષ્યદેહ મોંઘેરા. મોંઘેરા મનુષ્યદેહ છે. આહા..હા...! અનંતે કાળે પ્રાપ્ત થાય. એવામાં જે કાંઈ આત્માનું

કરવાનું છે. એનું કરે નહિ ને આ બધું થાય પછી ઘણા ઓરતા થાય. આહા..હા...!

‘ઈસપ્રકાર તીર્થકર પંચ કલ્યાણકકી પૂજા પ્રાપ્ત કર,...’ લ્યો ! ‘અરહંત હોકર નિર્વાણકો પ્રાપ્ત હોતે હૈં...’ એ નિર્વાણને પામે. બહુ સરસ વ્યાખ્યા છે. છેકથી છેક સુધી. હવે ૧૧મો બોલ રહ્યો. છેલ્લો. બોધપાહુડનો.

હવે ૧૧મો બોલ લે. છેલ્લો બોધ પાહુડમાં. ‘પ્રવ્રજ્યાકા નિરૂપણ કરતે હૈં,...’ ચારિત્ર કેવું હોય. પ્રવ્રજ્યા એટલે ચારિત્ર. ભગવાનના માર્ગમાં ચારિત્ર કેવું હોય ? ‘ઉસકો દીક્ષા કહતે હૈં. પ્રથમ હી દીક્ષાકે યોગ્ય સ્થાનવિશેષકો...’ કે જેમાં દીક્ષા લે અને દીક્ષાવાળા રહે. ‘દીક્ષાસહિત મુનિ જહાં તિષ્ઠતે હૈં, ઉસકા સ્વરૂપ કહતે હૈં :-’ છેલ્લો બોલ છે આ બોધ પાહુડનો.

મુણ્ણહરે તરુહિદ્દે, ઉજ્જાણે તહ મસાણવાસે વા।

ગિરિગુહ ગિરિસિહરે વા, ભીમવણે અહવ વસિતે વા।।42।।

1સવસાસત્તં તિત્થં, 2વચ્ચઇદાલત્તયં ચ વુત્તેહિં।

જિણભવણં અહ વેજ્ઝં, જિણમગ્ગે જિણવરા વિતિ।।43।।

પંચમહવ્વયજુત્તા, પંચિંદિયસંજયા ગિરાવેક્ખા।

સજ્ઝાયાજ્ઞાણજુત્તા, મુણિવરવસહા ણિઙ્છન્તિ।।44।।

આહા..હા...! ‘બોધપાહુડ’માં દરેકની નિશ્ચયની સત્ય વાત વર્ણવી છે. કહે છે કે જૈનદર્શન એટલે પરમ પદાર્થની સ્થિતિવાળું દર્શન, જેવી વસ્તુની સ્થિતિ (છે) તેને જાણીને જૈનદર્શન જે છે, એમાં મુનિઓ કેવા હોય. એના સંતો કેવા હોય. પહેલા અરિહંતની વ્યાખ્યા કરી. હવે આ મુનિની વ્યાખ્યા કરી છે. એ ‘સૂના ઘર,...’માં રહે. આહા..હા...! અહીં તો મોટા બંગલામાં. પાંચ-પાંચ લાખના બંગલા હોય.

મુમુક્ષુ :- ઈ પણ માણસ ન હોય તો સૂના કહેવાય ને.

પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી :- માણસો નથી. શહેરમાં મોટા મકાન. અરે..! એ કાંઈ વ્યવહારના પણ ઠેકાણા ન મળે. મુનિ તો જંગલમાં વસે. સૂના ઘરમાં વસે. આહા..હા...! છેલ્લે થોડો એક શબ્દ આવશે. સમજાય છે ? થોડી વાર આવે. જંગલમાંથી આહાર લેવા ત્યારે થોડી વાર વસ્તીમાં રહે. બાકી તો સૂના ઘર હોય. કોઈ ન હોય. એકલા ભૂત ને પ્રેત જ્યાં વસતા હોય ત્યાં રહે મુનિ. આહા..હા...! સંસારી જ્યારે બંગલા ને મહેલમાં હિંડોળે હિંચકતા ને આમ હવા પાણી ચારેકોર. શું કહેવાય ઓલા સુગંધવાળી આવે. ઉનાળામાં નહિ આ બાંધે. તાટી. સુગંધી વાળાની તાટી. ત્યારે આ-મુનિ જૂના ઘરમાં રહે. બધા એવા મકાન-બંગલા ને હવા-પાણી આહા..હા...! ઉજાસ... ઉજાસ.

દરબાર અહીં આવ્યા હતા ને ? ‘કૃષ્ણકુમાર’. આ મકાન તો નવ હજારનું છે. આ કાંઈ મોટું મકાન નથી. હવે એ તો મોટો કરોડ તાલુકાનો શાહુકાર. એને મોટો મહેલ હતો. પણ અહીં ઘરે આવ્યા. એ અને ‘નિર્મળકુમાર’ બેય આવ્યા હતા. (સંવત) ૧૯૯૭માં. ગયા. આ ‘કૃષ્ણકુમાર’ ગુજરી ગયા ને ? ‘ભાવનગર’ દરબાર. આમ કરે ત્યાં આહા..હા...! આ ! દરબાર પોતે બોલ્યા ‘કૃષ્ણકુમાર’. ‘નિર્મળકુમાર’ સાથે હતા. બેય આવ્યા હતા, ૧૯૯૭માં. અહીં ઊભા. હું અહીં બેઠો હતો. આ..હા...! આવા મકાન ! મહારાજ ! જંગલમાં વસો છો તમે ? ગામમાં વસો તો લોકોને લાભ થાય. ‘કૃષ્ણકુમાર’ પોતે આવ્યા હતા. અહીં ઊભા હતા બેય. અહીં ‘સમયસાર’ આપ્યું હતું. ‘લીલાધરભાઈ’એ આપ્યું હતું. ‘લીલાધરભાઈ’એ ઓલું નાનું ‘સમયસાર’ છે ને પાતળા પાનાનું. બેયને આપ્યા હતા એક-એક. ‘નિર્મળકુમાર’ને તો ક્યાં.. આ પણ કિ દિ’ વાંચ્યું હોય. બે આપ્યા હતા, બે. આહા..હા...! આ મકાન ! એની પાસે તો લાખોના ઘણા મોટા મકાનો હોય. પૂર્વનું પુણ્ય છે ને ભેગું ? અંદર ગયા ત્યાં... આહા..હા...! આવું મકાન જંગલમાં ! મહારાજ જંગલમાં વસો છો. ગામમાં લાભ થાય (ગામમાં રહો તો). આમ નરમ હતા બિચારા. ચાલે સંસાર, શું કરે ?

‘વૃક્ષકા મૂલ, કોટર,...’ મોટા મોટા સૂકા વૃક્ષ હોય ને એમાં કોટર-ખાલી ભાગ હોય. આવા ખાલા ખાડા હોય. અંદરમાં બેસે. માથે ઝાડનો બંગલો. ઝાડનો બંગલો માથે હોય. આહા..હા...! છે ને મોટા કોટર. અત્યારે પણ મોટા મોટા છે. એક તો ત્યાં ‘ભરૂચ’માં એક છે. વડ વૃક્ષ. મોટું એક માઈલમાં ફેલાયેલું. ‘ભરૂચ’માં. એક માઈલમાં. એકલી કોણ જાણે ડાળ લાંબી, મોટું થડ. ‘કબીરવડ’. નામ સાંભળ્યું છે. જોયું નથી. સાધુને ગોતવા ગયા હતા. આ તો ઘણા વર્ષની વાત છે. (સંવત) ૧૯૬૦-૬૫ની. ૬૦-૬૫ની વાતું છે. સાધુ આવ્યા હતા ને આ ‘બરવાળા’ના ? મેં કીધું, ક્યાં છે ? ‘કબીરવડ’માં. ત્યાં મોટો કબીર વડ છે. એવા ઝાડ હોય મોટા એમાં નીચે ખાલી ભાગ હોય. આવા મુનિ હોય. બહારમાં આવી સ્થિતિ હોય. બંગલામાં રહે, રંગેલા પાત્રા રાખે, જેવા જોવે એવા આહાર સવારે ચા, બપોરે રોટલા ને સાંજના ભજિયા ને પુરી. ચાર-ચાર વાર (જમે). એય..! ‘...જી’! કેટલી વાર રહે ? ચાર-ચાર વાર ખોરાક લે ને ? સવારમાં ચા, બપોરે.. આ ‘ચેતનજી’ છે ને, ભેગા નહોતા ? આહા..હા...! ભાઈ ! મુનિ તો એને કહે કે જેને અતીન્દ્રિય આનંદના ઊભરા પ્રગટ્યા છે અંદર. આનંદની મોજ, અતીન્દ્રિય આનંદની મોજું પ્રગટી. એને મુનિ કહેવાય. એને તે પણ અતીન્દ્રિય આનંદ ઉગ્ર થઈ ગયો છે.

કહે છે, એ વૃક્ષના મૂળના કોટરમાં રહે. ‘ઉદ્યાન વન,...’માં રહે. મોટા ઉદ્યાન રાજાના હોય. બહાર પડ્યા રહે. વનમાં રહે. ‘સ્મશાનભૂમિ,...’માં રહે. આહા..હા...! મડદાંને બાળતા હોય. વૈરાગ્ય.. વૈરાગ્ય.. વૈરાગ્ય. ‘પર્વતકી ગુફા,...’ પર્વતમાં ગુફા હોય ને ? એવામાં મુનિ રહે. ‘પર્વતકા શિખર,...’ પર્વતની ઉપર છેક ટોચે જઈને ધ્યાનમાં બેસે. જ્યાં સિંહને વાઘ ચારે કોરથી ત્રાડ મારતા હોય. મોટા સિંહ હોય તો પણ શાંત... શાંત... ‘એકાકી વિચરતો વળી સ્મશાનમાં.’ લ્યો ! એવું આવે છે ને ‘શ્રીમદ્’માં ?

એકાકી વિચારતો વળી સ્મશાનમાં,

વળી પર્વતમાં વાઘ-સિંહ સંયોગ જો.

અડોળ આસનને મનમાં નહિ ક્ષોભતા.

જુઓ ! ‘શ્રીમદ્’ ભાવના ભાવે છે. ‘શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર’ ગૃહસ્થાશ્રમમાં રહ્યા ભાવના ભાવે છે કે, અહો...! આ દશા અમને ક્યારે આવે ? સમજાણું કાંઈ ?

અડોલ આસન ને મનમાં નહિ શોભતા,

પરમ મિત્રનો જાણે પામ્યા યોગ જો.

સિંહ અને વાઘ આવે, તો શરીર અમારે જોતું નથી. એને જોતું હોય તો અમારો મિત્ર છે. આહા..હા...! એવી મુનિની દશા હોય, બાપા ! પંડિતજી ! ‘શ્રીમદ્’ ગૃહસ્થાશ્રમમાં ભાવના ભાવે છે.

અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?

ક્યારે થઈશું બાહ્યાંતર નિર્ગ્રંથ જો.

સર્વ ભાવનું બંધન તીક્ષ્ણ છેદીને

વિચરશું કવ મહત્ પુરુષને પંથ જો.

આહા..હા...! મડદાંને ઉપાડીને મહાણમાં લઈ જાય. અમે ચાલીને મહાણમાં જઈશું. એવી વીતરાગદશા મુનિને હોય છે. સમજાણું કાંઈ ? શરણ... શરણ... શરણ.. ભગવાનઆત્મા છે. એ શરણમાં વિશેષે નિવૃત્તિથી અંદર જવાને જંગલમાં વનવાસ લઈશું. આહા..હા...! સમજાણું ?

રાજકુમારો હોય છે મોટા. ઈન્દ્રાણી જેવી તો દેવી હોય એને. ..અને મણિશીલા. લાદીને ઠેકાણે રત્નની તો શીલાઓ નીચે હોય છે. રાણીઓ ૩૨-૩૨ રાણીઓ, હજાર-હજાર રાણીઓ. માતા ! મને ક્યાંય ચેન

પડતું નથી. મારી ચેનની દશા મારામાં છે. માતા ! રજા દે. આહા..હા...! મારો ભગવાન મારી પાસે છે. મારી રાણી-મારી નિર્મળ પરિણતિ મારી પાસે છે. આહા..! મેં એના વિરહ અનંત કાળ વેઠ્યા. હવે એ વિરહને છોડું છું. માતા ! એકવાર રજા આપ. આહા..હા...! જુઓ ! એ વૈરાગ્ય કેવો હશે ! 'ક્ષણ લાખેણી રે જાય. માતા એક ક્ષણ પણ સ્વરૂપ સાધન માટે લાખેણી જાય છે.' એવી એ દશા મુનિની. આહા..હા...! ધન્ય જેના અવતાર, ધન્ય જેના માતા-પિતા ને કુટુંબ જેના ધન્ય થઈ ગયા. આહા..હા...! સમજાણું કાંઈ ? એ મુનિદશાઓ બાપુ રૂબીજી જાતની છે. આ જેને-તેને માની બેસે મુનિ-સાધુ છે, એની એને ખબર નથી. આહા..હા...!

કહે છે, મુનિ આવ્યામાં રહે. શેમાં ? 'પર્વતકા શિખર, ભયાનક વન...' જેમાં ભૂત અને પિશાચ રાડ્યું પાડતા હોય, પોકાર કરતા હોય. એવા વનમાં વસે છે. શું અમારી પાસેકંઈ લઈ જાય. મડદાને વીજળીનો ભય હોય ? એમ અહીં તો શરીર મડદાં છે. અમે તો ચૈતન્ય અમૃતના સાગરને સાધવા નીકળ્યા છીએ. આહા..હા...! મડદાને વીજળીનો ભય (ન હોય). આપણે કહે છે. નથી કહેતા ? મડદાને વીજળીનો ભય હોય કાંઈ કે વીજળી પડશે. પણ મરી ગયો, હવે શું છે ? એમ શરીર જ્યાં મરી ગયેલું મડદું જ્યાં ભાળ્યું છે. મારે એને ને કાંઈ સંબંધ નથી. આહા..હા...! એવી દશા. ભયાનક વનમાં જઈ સંતો આત્માને સાધે છે. અરે..રે..! કેટલો ફેર પડી ગયો આખો ! મુનિપણાની દશા ક્યાંની ક્યાય મનાઈ. આહા..હા...! શિયાળે વાઘના ચામડા પહેર્યાં. શિયાળ-શિયાળ હોય છે ને ? શિયાળને શું કહે ? ગિઘડ. ગિઘડ વાઘના ચામડા પહેરે તો કાંઈ વાઘ થઈ જાય ? એમ પામર દષ્ટિવાળા અને પામર ભાવવાળા સાધુના વેશ પહેરે એટલે કાંઈ સાધુ થઈ જાય ? જુઓ ! એ મુનિની વ્યાખ્યા કરી. અરિહંતની વ્યાખ્યા કરી. મુનિ, .. મુનિની વ્યાખ્યા આવી હોય છે. 'કુંદકુંદાચાર્ય'ની શૈલી જ કોઈ અલૌકિક ! અલૌકિક !!

કહે છે, 'ભયાનક વન ઔર વસ્તિકા...' વસ્તિમાં ભીક્ષા માટે થોડીવાર ગયા હોય. 'ઈનમેં દીક્ષાસહિત મુનિ ઠહરેં.' દીક્ષા નગ્નપણું ધારણ કરી એવામાં રહે. આહા..હા...! 'યે દીક્ષાયોગ્ય સ્થાન હૈં.' એને દીક્ષાયોગ્ય સ્થાન કહે. દીક્ષા દેવાના સ્થાન પણ આવા હોય છે. વળી, 'સ્વવશાસકત અર્થાત્ સ્વાધીન મુનિયોસે આસકત...' મુનિ સ્વતંત્ર જે ક્ષેત્રમાં રહે એ 'જો ક્ષેત્ર ઉન ક્ષેત્રોમેં મુનિ ઠહરે. તથા જહાંસે મોક્ષ પધારે ઈસપ્રકારકે તીર્થસ્થાન...' ત્યાં પણ મુનિ જાય. તીર્થસ્થાનમાં. લ્યો ! આ પૂછ્યું હતું એકવાર. ઓલા સંતબાળ છે ને ? ભાઈ ? સંતબાળ બહુ પ્રતિમાનો વિરોધ કરતા ને ? પ્રતિમા નથી, નથી. પહેલા અમે આવ્યા ત્યારે આવ્યા હતા. '..' કહે, શું કરે છે આ ? શાસ્ત્રમાં પ્રતિમા નથી નથી, એમ કહે છે. મેં કીધું, આ રહ્યું. આ તે દિ' બતાવ્યું હતું, કહ્યું હતું. જિનભવન. આ છે ને એમાં ? 'રુઘનપક્કઉંજ.. રુઘનપક્કઉંજ ...' જિનભવન છે કે નહિ ? આ મૂર્તિ ન હોય તો જિનભવન આવ્યું ક્યાંથી ? (સંવત) ૧૯૯૧માં જ્યારે આવ્યા ને ત્યારે (આ બતાવ્યું હતું). એ વખતે મૂર્તિનો બહુ વિરોધ કરેલો ને ? પછી તો એણે કબુલ કર્યું કે મૂર્તિ છે ખરી. .. એ વખતે બરાબર જોગ એવો. અહીં નીકળવું અને ત્યાં એણે કહ્યું, એટલે લોકોને એમ થઈ ગયું કે ઓહો..! મૂર્તિ નથી, મૂર્તિ નથી. 'કલ્યાણજી' એ કહે આ શું સંતબાળ કરે છે ? નથી ક્યાંય ? અરે..! 'કુંદકુંદાચાર્ય'ના પાઠમાં છે, કીધું. આ ગાથા તે દિ' કહી હતી. આ છે ને ? 'રુઘનઘમર્જે અવ મજ્જર્જે, રુઘનપક્કઉંજ રુઘનમફળ' ૪૩મી ગાથા. ક્યાં ગયા 'વાસુદેવ' ? શું કીધું ? સાંભળવામાં મોડું થયું. તમારા મકાનમાં કહ્યું હતું આ. (સંવત) ૧૯૯૧. આ ગાથા કીધી હતી. 'કલ્યાણજી'ને એ આવ્યા હતા ને. પહેલા પહેલા આવ્યા ને. બહારથી આવ્યા હતા. આ શું કહે છે ? ... જ છે. તીર્થકરનું મંદિર છે, પ્રતિમાઓ પણ છે. ન માને... આણે ટીકામાં બહુ લખ્યું છે. .. સૂત્ર છે ને ? ટીકામાં. .. નથી માનતા. નરકમ્

ગચ્છંતિ. .. વિપરીત છે એ તો તદ્દન ખોટી વાત છે.

કહે છે, 'તીર્થસ્થાન ઓર વચ, ચૈત્ય, આલય, ઈસપ્રકાર ત્રિક જો પહિલે કહા ગયા હૈ અર્થાત્ આયતન આદિક; પરમાર્થરૂપ, સંયમી મુનિ, અરહંત, સિદ્ધ સ્વરૂપ ઉનકે નામકે અક્ષરરૂપ મંત્ર...' અક્ષરરૂપ મંત્ર હોય ને ? આ પુસ્તક. 'તથા ઉનકી આજ્ઞારૂપ વાણીકો વચ કહતે હૈ...' વચન. વચનની પ્રતિમા સ્થાપે ને ? આપણે વચન સ્થાપ્યા ને અહીં ? 'સમયસાર'. 'તથા ઉનકે આકાર ઘાતુ પાષાણકી પ્રતિમા સ્થાપનકો ચૈત્ય કહતે હૈ...' લ્યો! એક દિ' મોડું થઈ ગયું. કેમ થયું ? સમજાણું કાંઈ ? ભાઈ તો કહે, કાલે આવશે. એમ કહ્યું.

કહે છે કે વીતરાગની વાણીનું પણ જ્યાં સ્થાન હોય એ પણ એક ધર્મસ્થાન કહેવામાં આવે છે. દીક્ષાને યોગ્ય સ્થાન છે અને તેમાં ધ્યાન કરવાને માટે મુનિ પણ વસે છે. એમ પાષાણની પ્રતિમા ભગવાનની. એવા મંદિરો હોય ત્યાં પણ ધ્યાન કરવાનું એ સ્થાન છે. દીક્ષા દેવાનું પણ એ સ્થાન છે. જુઓ ! પ્રતિમા 'કુંદકુંદાચાર્ય' પોતે સ્થાપે છે. નવું નથી. અનાદિની મૂર્તિ છે. પણ એની મર્યાદા એટલી કે ભક્તિભાવ આવે એ શુભભાવ થાય. એટલી વાત. ધ્યાન માટે એકાગ્ર ...

'પ્રતિમા તથા અક્ષર મંત્ર વાણી જિસમેં સ્થાપિત કિયે જાતે હૈ ઈસપ્રકાર આલય-' ત્રણ લીધું ને ? વચ-ચૈત્ય અને આલય. વચનો, ભગવાનની વાણીના વચનો, એ જ્યાં રહે એનું પણ સ્થાન, પ્રતિમાનું સ્થાન અને બેયનું સ્થાન એમ કરીને આયતન કહ્યું. એવા આયતનમાં મુનિ વસે અથવા એનું ધ્યાન કરે. 'આલય-મંદિર, યંત્ર યા પુસ્તકરૂપ એસા વચ, ચૈતન્ય તથા આલયકા ત્રિક હૈ...' લ્યો ! 'અથવા જિનભવન અર્થાત્ અકૃત્રિમ ચૈતાલય મંદિર...' મેરુ પર્વત આદિમાં શાશ્વત મંદિર હોય છે ત્યાં પણ મુનિ ધ્યાન કરવા જાય છે. શાશ્વત પ્રતિમાઓ હોય છે. મણિરત્નની પ્રતિમા હોય છે. સમજાણું કાંઈ ? મણિરત્નના મંદિરો અને મણિરત્નની પ્રતિમાઓ. જિનભવન એવા હોય છે. લ્યો !

'જિનભવન અર્થાત્ અકૃત્રિમ ચૈત્યાલય મંદિર ઈસપ્રકાર આયતનાદિક ઉનકે સમાન હી ઉનકો વ્યવહાર, ઉસે જિનમાર્ગમેં જિનવર દેવ 'વેદ્ય' અર્થાત્ દીક્ષાસહિત મુનિયોકે ધ્યાન કરને યોગ્ય, ચિન્તન કરને યોગ્ય કહતે હૈ.' લ્યો ! દીક્ષા દેવા લાયક છે, દીક્ષા દેનારા ત્યાં ધ્યાન કરે અને દીક્ષાવાળા એનું ચિંતવન, ભક્તિ આદિ પણ કરે. એ માટે આને જિનભવન આદિ કહેવામાં આવ્યા છે. આ મુનિ આવા હોય. એવામાં ધ્યાનમાં-આનંદમાં રહે એને મુનિ કહે છે. (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ !)